

Sprawozdania z działalności kół naukowych w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku za lata 1948–1949

Piotr Syczak | Wydział Historyczny, Uniwersytet Gdański

Słowa kluczowe:

studenckie
koła naukowe,
Państwowa
Wyższa Szkoła
Pedagogiczna
w Gdańsku, studenci

Keywords:

students research
circles, State Higher
Pedagogical School
in Gdańsk, students

Po zakończeniu II wojny światowej, w wyniku polityki prowadzonej przez III Rzeszę oraz Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, w Polsce brakowało nauczycieli. Jedną z metod, którą Rzeczpospolita chciała wyrównać ten niedobór, było utworzenie sieci Państwowych Wyższych Szkół Pedagogicznych (od 1952 r. Wyższych Szkół Pedagogicznych). Celem tych uczelni było przygotowanie nauczycieli do pracy w szkolnictwie podstawowym, następnie średnim. Takie założenia w konsekwencji prowadziło do marginalizacji¹ potrzeb związanych z rozwojem naukowym studentów i pracowników.

Jednakże pomimo zaistniałych trudności w gdańskiej uczelni pedagogicznej rozwijał się studencki ruch naukowy w postaci kół naukowych. W Archiwum Akt Nowych (dalej: AAN) w zespole Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie (dalej: MSWwW) w teczce 418 zatytułowanej: *Organizacje studenckie. Projekty rozporządzenia ministra szkolnictwa wyższego, uwagi, notatki*. (Ba, bd) znajdują się sprawozdania z działalności czterech kół naukowych za lata 1948–1949 (historycznego, polonistycznego, matematyczno-fizycznego, przyrodników). Oprócz tych sprawozdań w teczce można też znaleźć między innymi: informację o stanie finansowym koła przyrodników, pisma ówczesnego rektora oraz kuratora jednego z kół.

Sprawozdania te w kwietniu i maju 1949 r. były skierowane do Ministerstwa Oświaty². W okresie tym w szkolnictwie wyższym doszło do

¹ W wypadku PWSP w Gdańsku sytuację komplikowały dodatkowo problemy lokalowe (patrz np.: Bień 2017).

² Do 1950 r. nie było wydzielonego ministerstwa właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego. W związku z czym całe szkolnictwo, podstawowe, średnie, zawodowe, wyższe (z wyjątkiem branżowych szkół wyższych), podlegało pod Ministerstwo Oświaty.

kilku interesujących zmian. Jedną z nich było wprowadzenie przepisów regulujących funkcjonowanie studenckich kół naukowych (luty 1948), w których zabroniono tym organizacjom studenckim zajmowania się sprawami bytowymi, miały się one bowiem skoncentrować na samopomocy w nauce i rozwijaniu zainteresowań naukowych członków. Ponadto zostały zlikwidowane funkcje opiekunów kół, których zastąpili kuratorzy (mający mieć postawę zgodną z ówczesnie dominującą ideologią). Działanie te można uznać za początek podporządkowania studenckiego ruchu naukowego bieżącej polityce „władzy ludowej” (Walczak 1990: 55).

Z powyższym zagadnieniem można powiązać kwestię stopniowego wprowadzania modelu sowieckiego (stalinizacji) w szkolnictwie wyższym i nauce, którego ukoronowaniem była ustawa o szkolnictwie wyższym i pracownikach nauki z 15 grudnia 1951 r. Zmiany te nie ominęły studenckich kół naukowych. 1 lutego 1948 r. powstała Federacja Polskich Organizacji Studenckich (FPOS), miała ona na wzór sowiecki „zjednoczyć” cały dotychczasowy, szeroko pojęty ruch studencki: koła naukowe, Bratnią Pomoc, Akademicki Związek Sportowy, oraz organizacje o charakterze politycznym, takie jak Akademicki Związek Walki Młodzieży „Życie”, Organizację Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego (OMTUR), Związek Młodzieży Demokratycznej (ZMD), Związek Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej Polskiej „Wici”, Związek Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej (ZNMS). Zgodnie z założeniami FPOS³ miał być jedyną organizacją reprezentującą ogół studentów wobec władz uczelnianych i państwowych. Ponadto miał nadzorować organizacje i pracę kół naukowych oraz koordynować Bratnią Pomoc, tworząc i zarządzając komitetami uczelnianymi. W dniach 18–19 lipca 1948 r. powołano kolejną organizację mającą doprowadzić do ujednoczenia ruchu studenckiego, był to Związek Akademicki Młodzieży Polskiej (ZAMP). Został on stworzony z wszystkich organizacji studenckich o zabarwieniu politycznym (AZWM, „Życie”, OMTUR, ZMD, ZMWRP „Wici”, ZNMS), ponadto teoretycznie Związek Młodzieży Polskiej⁴ miał być jego autonomicznym organem. Oprócz „zjednoczenia” organizacji studenckich ZAMP miał się stać przedstawicielstwem Partii (PPR, PZPR) na uczelniach, a jego „pasem transmisyjnym” do studentów i początkujących naukowców miał być FPOS (Walczak 1990: 47–61; Junes 2015: 15–19; Sowa 2011: 18, 127–129; Sowa 2003: 479).

Procesy te po części zbiegły się ze zmianą pozycji Państwowych Wyższych Szkół Pedagogicznych. W związku z ciągle niewystarczającą liczbą nauczycieli szkół średnich, od 1949 r. wykształcenie absolwentów uczelni pedagogicznych miało być tożsame z wykształceniem osób kończących studia I stopnia na uniwersytetach (Grzybowski 2010: 56–66, 80–84). Być może wszystkie trzy czynniki, tj.: zmiany prawne, proces stalinizacji (sowietyzacji) szkolnictwa, zmiany wynikające z powolnego zrównywania

³ 17 kwietnia 1950 r. FOSP został przekształcony w Związek Studentów Polskich.

⁴ W związku z brakiem realizacji celów przedstawionych przez partię ZAMP stał się od 1950 r. częścią Związku Młodzieży Polskiej. Jako ciekawostkę można podać, że organem prasowym ZAMP było czasopismo „Po prostu”, które zasłynęło kilka lat później jako inicjator i kluczowy uczestnik przemian październikowych w 1956 r.

PWSP z uniwersytetami, doprowadziły do sytuacji, w której sprawozdania z działalności kół naukowych⁵ były przedstawiane Ministerstwu Oświaty a nie FPOS (Dobrowolski 1949).

W skład prezentowanych tekstów źródłowych wchodzi sprawozdania następujących kół: historycznego i polonistycznego, matematyczno-fizycznego oraz przyrodniczego. Sprawozdanie kół humanistycznych jest poprzedzone pismem jego kuratora, z którego dowiadujemy się o połączeniu obu kół działających przy wydziale humanistycznym w Koło Humanistyczne z sekcjami: polonistyczną oraz historyczną. Ponadto dr Stanisław Sosin zwraca uwagę ministerstwu na brak biblioteczki nowo powstałego koła, co zmusza członków tej organizacji do korzystania z księgozbiorów znajdujących się na seminariach: polonistycznym i historycznym⁶ (Sosin 1949). W dokumencie *Sprawozdanie działalności "Koła Historycznego"* można odnaleźć informacje organizacyjne: ilość członków (34, aktywnych 22); zarząd koła – w 1948 r.⁷ prezesem był Jackowski, w 1949 Edward Jarecki. Koło Historyczne od stycznia do marca 1949 r. zorganizowało aż pięć zebrań z odczytami: cztery z nich dotyczyły szeroko pojętej historii regionalnej (Gdańsk jako ośrodek handlu lądowego i morskiego; Oliwa i jej zabytki; Stosunki polsko-szwedzkie na tle polityki Gdańska za Zygmunta Augusta; Konflikt Gdańska z Koroną na tle polityki morskiej Zygmunta Augusta), jeden tematyki narodowo-wyzwoleńczej (Wiosna ludów na ziemiach polskich) oraz dwie wycieczki⁸. Ponadto w tekście można znaleźć informacje o nowo powstałym Kole Humanistycznym, które zostało założone: 17 marca 1949 r., przewodniczącym został Jarecki, przewodniczącą sekcji historycznej Jankowska, sekretarzem Pragacz (Jarecki 1949). Drugą organizacją studencką z Wydziału Humanistycznego, którego sprawozdanie można znaleźć w AAN, jest Koło Polonistyczne. Powstało ono w październiku 1948 r. Koło liczyło 73 członków, do jego zarządu wchodził: Zbigniew Kubiński; Krystyna Jankowska; Stefania Kensikówna; a kuratorem koła był prof. Tadeusz Makowiecki. W roku akademickim 1948/1949 wygłoszono aż dwanaście referatów, zorganizowano jedną wycieczkę oraz imprezę. O stopniowej ideologizacji koła może świadczyć dobór większość referatów, np. omówienie postępowej literatury amerykańskiej (Kubinski, 1949).

Kolejne sprawozdanie, które można znaleźć w teczce 418, dotyczy Koła Matematyczno-Fizycznego przy PWSP w Gdańsku. Powstało ono w 1947 r. Po rozpoczęciu roku akademickiego 1948/1949 wybrano zarząd koła w składzie: Stanisław Pacana (prezes); Witold Drózdź (zastępca prezesa); Stanisław Flakowski (sekretarz); Janina Gotwald (skarbnik); Stanisław Kossowicz (kwestie naukowe). Ta organizacja studencka

⁵ Można przypuszczać, że wszystkie uczelnie podległe pod Ministerstwo Oświaty dostały pisma nakazujące przesłanie sprawozdań wszystkich kół naukowych do ministerstwa.

⁶ Sytuacja ta była spowodowana najprawdopodobniej brakiem środków finansowych nowo powstałego Koła Humanistycznego.

⁷ W związku z czym należy przyjąć że Koło Historyczne istniało już w 1948 r., a nie jak pisze Eugeniusz Koko (2010: 328) w 1966.

⁸ Można się zastanawiać, w jakim stopniu tematyki wykładów były inspirowane przez organizacje związane z władzą ludową. Wszystkie tematy można powiązać z toposami forsowanymi przez nową władzę: walka ludu, przynależność Gdańska i regionu do ziem polskich.

nawiązała kontakty z innymi kołami studenckimi o podobnym profilu, ponadto współpracowała z Towarzystwem Matematycznym i Fizycznym. Aby zaspokoić swoje potrzeby finansowe pobierano składki członkowskie oraz organizowano płatne imprezy. Stan kasy koła w 1949 r. wynosił 1960 zł⁹. Ze zdobytych środków dokonywano m.in. zakupów do biblioteczki koła, która liczyła w roku składania sprawozdania 31 pozycje (były one zakupione z wydawnictwa Bratniej Pomocy przy Politechnice Gdańskiej). Pozycje te były wykorzystywane podczas udzielania korepetycji innym studentom¹⁰. W ramach rozwoju naukowego niektórzy członkowie byli wysyłani na zjazdy matematyków. O ingerencji organizacji związanych z partią w funkcjonowanie świadczy kwestia organizacji wyborów do władz koła, które musiały być uzgodnione z FPOS i ZAMP (Flakowski, Dróżdź 1949).

Ostatnim kołem, którego raport został opracowany, było Koło Przyrodnicze. Prezesem koła w 1949 r. był Stanisław Sochacki, natomiast skarbnikiem: Szwyngwelski. Organizacja ta posiadała trzy sekcje: biologiczną, chemiczną i geograficzną. Podczas spotkań odbywały się odczyty referatów członków koła. Ponadto organizowano seminaria dla I i II roku studiów. Koło posiadało w 1949 r. 3424 zł¹¹, z własnych środków prenumerowano sześć czasopism¹². W 1949 r. doszło do dziwnej sytuacji: Łapiński – były przewodniczący Koła oraz ZAMP na uczelni – wprowadził w błąd swoich kolegów, twierdząc, że FPOS nie zaakceptował nowych władz koła. Okazało się to nieprawdą, ale w związku z tym wydarzeniem nie działało ono do 18 marca 1949 r. (Szwynwelski, Sochacki 1949).

Podsumowując powyższe sprawozdania kół na PWSP w Gdańsku, można się z nich dowiedzieć między innymi o ich działalności, organizacji, wpływie FPOS i ZAMP na ich działalność, postępującej indoktrynacji (tematy referatów, pomoc innym studentom). Jedną z ciekawszych kwestii potraktowanych marginalnie w sprawozdaniach jest pytanie, dlaczego koła z nauk ścisłych i przyrodniczych potrafiły zmobilizować swoich członków do płacenia składek lub organizowały wydarzenia w celu zdobycia środków finansowych (Koło Matematyczno-Fizyczne¹³), a koła humanistyczne nie chciały i nie potrafiły tego dokonać.

Podczas przygotowania niniejszych tekstów źródłowych do edycji nie udało mi się ustalić następujących kwestii: kto był kuratorem Koła Matematyczno-Fizycznego oraz Przyrodniczego. Jakie były dalsze losy byłego przewodniczącego uczelnianego ZAMP (Łapińskiego) oraz czy studenckie koła stanowiły trampoliny do dalszej kariery.

⁹ Była to kwota, za którą w 1949 r w Gdańsku można było kupić 65 bochenków chleba (cena oficjalna: 35 zł) lub 234 zeszyty – 7 zł za sztukę (GUS 1950: 116, 121).

¹⁰ Był to efekt, na który liczyły FPOPS i ZAMP, to znaczy studenci, którzy mają kłopoty z przyswojeniem materiału, udają się po pomoc do kół naukowych, których członkowie współpracują z ZAMP i FPOS, i wraz z korepetycjami studenci są uświadamiani/indoktrynowani zgodnie z poleceniem władz.

¹¹ Mogło zakupić 98 bochenków chleba lub 489 zeszytów.

¹² Pomimo tego nie posiadały własnej biblioteki.

¹³ Inną ciekawą kwestią jest, dlaczego tylko to koło wychodziło ze swoją działalnością poza mury uczelni?

Ponadto nie wiem, co oznaczają skrót „II h.”; czego dotyczyły referaty: Sokorowskiego, Żółkiewskiego, Krzeczkwoskiej wspomniane w sprawozdaniu Koła Polonistów. Osobną kwestią wymagającą pogłębionych badań jest rola FPOS i jego następców w życiu uczelni.

W poniższych tekstach nieznacznie poprawiono pisownię.

Gdańsk – Wrzeszcz, 5 maja 1949

¹⁴PAŃSTWOWA

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA W
GDAŃSKU¹⁴
447/49¹⁶

MIN. OŚWIATY
10/1949¹⁵

Sprawa: Działalność kół
naukowych

Ministerstwo Oświaty

¹⁷ Warszawa ¹⁷

¹⁸Na pismo Min. Oświaty z dnia 19.2.49. Nr. IV. M-2438-49.¹⁸

Rektorat przedkłada w załączniku 3 sprawozdania z działalności kół naukowych zgodnie z poleceniem Ministra Oświaty¹⁹ z dnia 19.2.49. Nr. IV. M-2438-49, punkt 6.

Zał. 6²⁰

Rektor²¹
Dobrowolski²²

¹⁴⁻¹⁴ Pieczęć kwadratowa.

¹⁵ Pieczęćka, pod którą znajduje się nieczytelny podpis oraz odręcznie napisana data 3.5.49.

¹⁶ Dopisano odręcznie.

¹⁷⁻¹⁷ Fragment podkreślono linią napisaną na maszynie.

¹⁸⁻¹⁸ Fragment podkreślono linią napisaną na maszynie.

¹⁹ Stanisław Skrzyszewski (1901–1978) – absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego (doktorat z filozofii, specjalność pedagogika). Od 1922 r. związany z ruchem komunistycznym. W latach 1944–1945 oraz 1947–1950 Minister Oświaty. Był między innymi: pracownikiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych (1950–1956, od 1951 Minister Spraw Zagranicznych), członkiem Komitetu Centralnego PPR i PZPR (1945–1959), Centralnej Komisji Rewizyjnej PZPR (1959–1968); sekretarzem Rady Państwa (1956–1957), posłem na sejm I kadencji PRL. (BS, bd; IPN, 2018).

²⁰ Cyfrę 6 dopisano odręcznie.

²¹ Adam Dobrowolski – rektor Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku w latach 1948–1952, filolog polski. Pomimo przynależności do organizacji partyjnych nie cieszył się uznaniem władz (Andrzejewski 2006: 11; Bień 2017: 104; Grzybowski 1998: 62).

²² Odręczny podpis.

Gdańsk – Wrzeszcz, dnia 3. V. 1949 r.

W.S.P.²³ Gdańsk – Wrzeszcz
 Kurator
 „Koła Humanistycznego”²⁴

Do Ministerstwa Oświaty
²⁵ w Warszawie ²⁵

²⁶ W myśl tamt. pisma Nr. IV M-2438-49 ²⁶

przedkładam sprawozdanie z działalności byłego „Koła Historycznego” i byłego „Koła Polonistycznego”, które połączyły się w jedno „Koło Humanistyczne” z sekcjami: polonistyczną i historyczną.

Jednocześnie uzupełniam to sprawozdanie uwagą, że „Koło Humanistyczne” nie posiada własnej biblioteki, lecz korzysta z księgozbiorów seminariów: polonistycznego i historycznego.

Załącznik 2

Dr. Stanisław Sosin
 Kurator Koła Hum.²⁷

²⁸Sprawozdanie działalności „Koła Historycznego”²⁸

Dnia 20 stycznia 1949 r. Koło Historyczne wznowiło swą działalność; na miejsce ustępującego przewodniczącego Koła kol. Jackowskiego został wybrany kol. Jarecki

Do dnia 20. III. 1949 r. zostały wygłoszone na zebraniach Koła Historycznego następujące referaty:

- 1) Wiosna ludów na ziemiach polskich
- 2) Gdańsk jako ośrodek handlu lądowego i morskiego
- 3) Oliwa i jej zabytki
- 4) Stosunki polsko – szwedzkie na tle polityki Gdańska za Zygmunta Augusta
- 5) Konflikt Gdańska z Koroną na tle polityki morskiej Zygmunta Augusta

²³ Do zmiany nazwy z PWSP (Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej) na WSP (Wyższą Szkołę Pedagogiczną) doszło dopiero w 1952 r.

²⁴ Stanisław Sosin (1892–?) – doktor, pracownik Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego (1939), wykładowca między innymi historii starożytnej oraz nauki o Polsce i świecie współczesnym w (P)WSP w Gdańsku (od 1948). Dziekan Wydziału Humanistycznego w latach 1949–? (Bień 2017: 123).

²⁵⁻²⁵ Podkreślono linią przerywaną napisaną na maszynie.

²⁶⁻²⁶ Fragment podkreślono na maszynie do pisania.

²⁷ Poniżej podpis.

²⁸⁻²⁸ Podkreślono podwójną przerywaną linią napisaną na maszynie.

Prócz pięciu zebrań całego Koła Historycznego, odbyło się zebranie zarządów kół: polonistycznego i historycznego, wreszcie odbyły się trzy zebrania członków zarządu Koła Historycznego.

Zostały zorganizowane dwie wycieczki: jedna do Oliwy – zwiedzanie zabytkowej katedry i parku, druga do Gdańska – zwiedzanie zabytków historycznych.

Czynnych członków²⁹ w kole jest 34.

Przeciętna obecność na zebraniach 22 osoby.

Koło nie posiada budżetu i nie prowadzi akcji wydawniczej.

Dnia 17. III. 49 r. odbyło się zebranie zarządów kół: polonistycznego i historycznego. Wynikiem zebrania było reorganizacja kół. Z dwóch zarządów powstanie nowy zarząd Koła Humanistycznego przy tymże wydziale, które dzieli się na dwie sekcje: historyczną i polonistyczną. Przewodniczącym Koła został kol. Jarecki, przewodniczącą sekcji histor. kol. Janowska, sekretarz kol. Pragacz.

Przewodniczący³⁰
(-) Jarecki Edward

³¹Sprawozdanie³¹
z działalności "Koła Polonistów"
za okres od X. 1949³² r. do I. V. 1949 r.

"Koło Polonistów" – założone w październiku 1948 r.

Kurator Koła: prof. dr Tadeusz Makowiecki³³

Liczba członków: – 73

Zarząd Koła: – Kubinski Zbigniew II h.

– Jankowska Krystyna II. h.

– Kensikówna Stefania II. h.

²⁹ Końcówka „ów” dopisana odręcznie.

³⁰ Poniżej podpis.

³¹⁻³¹ Podkreślono podwójną przerywaną linią napisaną na maszynie.

³² Autor sprawozdania popełnił błąd. W tekście miał być 1948 r.

³³ Tadeusz Makowiecki (1900–1952) – krytyki literacki, historyk sztuki i literatury polskiej. Doktorował się w 1923 r., a habilitował w 1936 na UW. Przed wojną pracował jako kustosz w Bibliotece UW oraz jako docent na wydziale polonistycznym. W latach 1939–1945 zajmował się ratowaniem zbiorów Biblioteki UW. Po wojnie pracował na UMK (profesor nadzwyczajny historii literatury polskiej) i PWSP Gdańsk. Był autorem m.in.: *Młodzieńcze poglądy Norwida na sztukę* z 1927 r.; *Stanisław Wyspiański jako malarz* z 1933 r. (Bień 2017: 119; Górski 1952 :103–105; PWN bd a; UMK 1995: 458).

Referaty:

- 1) Z historii malarstwa³⁴
- 2) Malarstwo współczesne 10
- 3) Dyskusje na tematy literat. współczesnej
- 4) „Popiół i diament” Andrzejewskiego³⁵
- 5) „Ład Serca” Andrzejewskiego
- 6) „Nowele Włoskie” Iwaszkiewicza³⁶
1949 r.
- 7) „Stara cegielnia” Iwaszkiewicza
- 8) „Medaliony” Nałkowskiej³⁷
- 9) „Granica” Nałkowskiej
- 10) Literatura powojenna w Polsce – jej zadania (na podst. referatów min. Sokorowskiego,
St. Żółkiewskiego i³⁸L.³⁸ Krzeczowskiej ogłoszonych w Szczecinie)
- 11) Współcz. lit. amerykańska – jej postępowość.
- 12) „Myszy i ludzie” Steinbecka³⁹

Wycieczki:

1. Wycieczka do muzeum w Gdańsku (X. 48 r.)

Imprezy: 1. Wieczór literacki: Poezja Wojenna (I. 49 r.)

(-) Zbigniew Kubinski⁴⁰

³⁴ Do punktu pierwszego i drugiego dodano po wzięciu w klamrę dopisek na maszynie: w związku z wycieczką do muzeum.

³⁵ Jerzy Andrzejewski (1909–1983) – pisarz, publicysta, felietonista. Debiutował w 1937 r. powieścią w odcinkach *Ład Serca* (powstałej w ramach nurtu humanizmu katolickiego). W 1948 r. wydał swoją najbardziej znaną powieść *Popiół i diament* (wersja zmieniona w 1954 r.). W latach 1950–1957 w PZPR, poseł na sejm od 1952 do 1957. Sygnatariusz listu trzydziestu czterech. Współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników. (Stowarzyszenie Pokolenie 2010; strefa bd).

³⁶ Jarosław Leon Iwaszkiewicz (1894–1980) – poeta, tłumacz, dramatopisarz, eseista. Współtwórca grupy Skamander. W latach 1922–1925 sekretarz marszałka sejmu, pracował także w dyplomacji. Po zakończeniu wojny był prezesem Związku Literatów Polskich oraz posłem na sejm PRL. *Nowele Włoskie* opublikował w 1947 r., natomiast opowiadanie *Stara cegielnia* w 1946 r. (PWN bd b, Culture bd a).

³⁷ Zofia Nałkowska (1884–1954) – publicystka, pisarka. Członkini lewicującej grupy literackiej „Przedmieście”, należała do PEN Club Polska. Posłanka do Krajowej Rady Narodowej, sejmu PRL. Opublikowała m.in.: *Granicę* (1935), *Medaliony* (1948 – ten zbiór powiadań była pokłosiem jej pracy w Głównej Komisji Badań Zbrodni Niemieckich) (PWN bd c, Culture bd b).

³⁸⁻³⁸ Dopisano odręcznie.

³⁹ John Ernst Steinbeck Jr. (1902–1968) – dziennikarz, pisarz. Zdobywca nagród: Pulitzera (1940) za *Grona gniewu* i Nobla (1962) za całokształt twórczości. Jego najbardziej znane powieści to: *Myszy i Ludzie* (1937), *Grona Gniewu* (1939), *Na wschód od Edenu* (1952) (Biography.com Editors, 2014).

⁴⁰ Powyżej podpis.

Koło Matematyczno – Fizyczne
Studentów
Wyższej Szkoły Pedagogicznej w
Gdańsku

Gdańsk – Wrzeszcz, dn. 5. 5. 1949 r.

Sprawozdanie

z działalności Koła Mat. Fiz. Studentów W.S.P. w Gdańsku za okres od 25. III. 1948 do 5. 5. 1949

⁴¹Krótką historią Koła.⁴¹ Koło powstało dwa lata temu. Założono je z własnej inicjatywy studentów, którzy mimo znacznych trudności usilnie pracowali nad jego rozwojem. Usiłowania te przejawiały się w ilości i jakości wygłoszonych referatów, w organizowaniu imprez płatnych w celu zdobycia funduszy na potrzeby Koła. Frekwencja członków na zebraniach dobra. Samopomoc w nauce pomiędzy członkami Koła rozwija się również dobrze. Od pierwszych dni swego istnienia Koło nawiązało łączność z innymi matematyczno – fizycznymi kołami istniejącymi przy innych uczelniach w kraju. Koło wysyłało swych delegatów na niektóre ogólnopolskie zjazdy matematyków.

W dniu 25. ⁴²11. ⁴²1948 wybrany został nowy, tymczasowy zarząd Koła w następującym składzie:

Prezes	Kol. Pacana Stanisław
Zast. Prezesa	Kol. Drózd Witold
Sekretarz	Kol. Flakowski Stanisław
Skarbnik	Kol. Gottwald Janina
Ref. Naukowy	Kol. Kossowicz Stanisław

Koło dokonało wyboru tymczasowego zarządu z powodu odejścia z terenu naszej uczelni kilku członków poprzedniego zarządu. Dokonano tego w porozumieniu z uczelnianą komórką organizacyjną Z. A. M. P.⁴³

⁴⁴Działalność zarządu tymczasowego.⁴⁴ Do chwili obecnej zorganizowano pięć zebrań. Następne zebranie z kolei szóste wraz z przygotowanym już referatem odbędzie się dnia 7. 5, 1949. Na trzech zebraniach wygłoszone były referaty następującej treści:

1. "O niektórych zagadnieniach matematyki."
2. "Jazda na rowerze w świetle praw mechaniki".
3. "Z zagadnień trygonometrii sferycznej".

⁴¹⁻⁴¹ Podkreślono podwójną przerywaną linią napisaną na maszynie.

⁴²⁻⁴² Napisano odręcznie.

⁴³ Związek Akademicki Młodzieży Polskiej.

⁴⁴⁻⁴⁴ Podkreślono podwójną przerywaną linią napisaną na maszynie.

Pierwszy z wyżej wymienionych referatów wygłoszono w dniu 24. 2. 49⁴⁵. Przybyli nań oprócz członków Koła zaproszeni goście, rekrutujący się spośród nauczycielstwa szkół Wybrzeża.

Frekwencja członków na odczytach i zebraniach Koła dobra, zawsze powyżej 50% ogólnej liczby. Oprócz referatów i dyskusji nad nimi zarząd starał się o dostarczenie członkom możliwie dużej ilości tzw. "Ciekawostek matematycznych".

Dwa zebrania Koła poświęcono sprawom organizacyjnym. Dokonano na nich wyborów Komisji Wyborczej oraz omówienia dotychczasowych osiągnięć Koła. Na zarządzenie komitetu środowiskowego F. P. O. S.⁴⁶ – u termin wyborów przełożono na dzień 13. 5. 1949.

Na terenie Koła nie rozwinęła się jeszcze akcja wydawnicza. Studenci korzystają ze skryptów wydanych przez B. P. Stud. Polit. Gdańskiej⁴⁷. Skrypty te kupują po cenach niższych.

Dla uczniów Kursu Wstępnego W. S. P. prowadzona jest przez członków Koła systematyczna koleżeńska pomoc z matematyki, geometrii i fizyki w ilości 9 godzin tygodniowo. Członkowie Koła biorą liczny i częsty udział w odczytach organizowanych przez Tow. Matematyczne i Tow. Fizyczne, Oddziały w Gdańsku.

W chwili obecnej biblioteka Koła liczy 31 tomów podręczników naukowych.

Przychód ze składek członkowskich za rok 1948/49 wynosi 2160, -zł (słownie: dwa tysiące sto sześćdziesiąt). Dotychczasowy rozchód – wydatki na potrzeby biurowe – 200, -zł (słownie: dwieście). Majątek Koła ogranicza się, jak dotąd do posiadania biblioteki i salda w kwocie 1960,-zł (słownie: tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt).

Zastępca prezesa⁴⁸

(-) Drózd Witold

Sekretarz⁴⁹

(-) Flakowski Stanisław⁵⁰

⁴⁵ Rok dopisano odręcznie.

⁴⁶ Federacja Polskich Organizacji Studenckich.

⁴⁷ Bratnia Pomoc Studentów Politechniki Gdańskiej – organizacja studencka, Jednym z jej podstawowych celów była pomoc materialna studentom. Zlikwidowana w wyniku tzw. Sprawy „Jednodniówki” (gazety wydanej w 1949 z okazji dwudziestopięciolecia Bratniej Pomocy w Gdańsku), w wyniku czego czterech studentów zostało relegowanych, jeden zawieszony, natomiast prof. Wiktor Wiśniowiecki przeniesiony na Politechnikę Wrocławską (Andrzejewski 2008: 30–31; Kowalczyk bd: 3–5).

⁴⁸ Poniżej podpis.

⁴⁹ Poniżej podpis.

⁵⁰ Poniżej znajduje się podpis Kuratora Koła. Niestety niemożliwy do odczytania.

⁵¹STAN KASY KOŁA NAUKOWEGO PRZYRODNIKÓW PRZY P.W.S.P.⁵¹

Pozostałości z roku 1947/48	5.000 zł.
Rozchód z roku 1949	1.575 "
Wpływy w roku 1949	_____

Pozostałość na dzień 8 kwietnia 3.425 zł.⁵²

Skarbnik ⁵³	Przewodniczący Koła ⁵⁴
(-) Szwyngwelski ⁵⁵	(-) Sochocki Stanisław

Gdańsk, dn. 8 kwietnia 1949 r.

KOŁO NAUKOWE

Przy Wydziale Przyrodniczym

P.W.S.P. W Gdańsku

SPRAWOZDANIE

z działalności Koła Naukowego przy Wydz. Przyrodniczym

W skład Koła Naukowego wchodzi trzy sekcje: 1. Sekcja Biologów

2. Sekcja Chemików

3. Sekcja Geografów

Na zebraniu członków Koła wygłoszono dotychczas pięć referatów naukowych. Tematy referatów były następujące:

1. Brakujące pierwiastki układu periodycznego.
2. Energia jądra atomowego.
3. Budowa atomu.
4. Idea ewolucji w biologii w świetle materializmu dialektycznego.
5. Hydrografia Bałtyckiego.

⁵¹⁻⁵¹ Podkreślono podwójną przerywaną linią napisaną na maszynie.

⁵² Poniżej pojedyncza przerywana linia napisana na maszynie.

⁵³ Poniżej podpis.

⁵⁴ Poniżej podpis.

⁵⁵ Poniżej dopisano odręcznie: Kurator Koła. M. ... – reszta podpisu nieczytelna.

Na pierwszym posiedzeniu naukowym obecnych było 35 osób, na drugim 38, a na trzech następnych⁵⁶ 40, 48 i 19.

Przed zebraniem wyborczym przewidujemy w planie pracy jeszcze 2 posiedzenia naukowe. Zostaną wygłoszone referaty na temat: "Psychologia zwierząt".

W ciągu roku zostały zorganizowane dwa zebrania informacyjne oraz trzy seminaria 2. seminaria na roku I – szym przy udziale 20 osób oraz 1 seminarium na roku II – gim.

Zarząd Koła wyjaśnia, że Koło zaczęło właściwie pracować dopiero od 18 marca rb. Zaraz bowiem po walnym zebraniu, które odbyło się w listopadzie 1948 r. były przewodniczący Uczelnianego ZAMP / Łapinski oświadczył, że FOSP nie zatwierdził istnienia naszego Koła. Dopiero po upływie kilkunastu tygodni wyjaśniło się, że Łapinski działał na własną rękę bez porozumienia z FOSP em./

Koło prenumeruje sześć czasopism. Biblioteki własnej Koło nie posiada.⁵⁷

Przewodniczący Koła⁵⁸

Bibliografia

Andrzejewski M., 2006, *Z dziejów Wyższej Szkoły Pedagogicznej (1946-1970)* [w:] M. Andrzejewski, L. Mokrzycki, J.A. Włodarski, *Zarys dziejów Uniwersytetu Gdańskiego: sześćdziesiąt lat tradycji polskiego szkolnictwa pedagogicznego i ekonomicznego na Wybrzeżu*, Gdańsk: Uniwersytet Gdański.

Andrzejewski M., 2008, *Marzec 1968 w Trójmieście*, Warszawa – Gdańsk: Instytut Pamięci Narodowej–Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu.

B[rak] a[utora], b[rak] d[atya], *Organizacje studenckie. Projekty rozporządzenia ministra szkolnictwa wyższego, uwagi, notatki.*, MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

Bień D. (oprac.), 2017, *Kronika Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku za czas od chwili jej powstania do końca 1952 roku autorstwa Adama Dobrowolskiego*, „Progress. Journal of Young Researchers”, nr 1.

Biography.com Editors, 2014, *John Steinbeck Biography*, <https://www.biography.com/people/john-steinbeck-9493358> [dostęp: 7.08.2018].

BS, [brak daty], Biblioteka Sejmowa. Parlamentarzyści, https://bs.sejm.gov.pl/F?func=full-set-set&set_number=031438&set_entry=000001&format=999 [dostęp: 2.08.2018].

Culture [brak daty] a, *Jarosław Iwaszkiewicz 20.02.1894—2.03.1980*, <https://culture.pl/pl/tworca/jaroslaw-iwaszkiewicz> [dostęp: 7.08.2018].

Culture [brak daty] b, *Zofia Nałkowska 10.11.1894—17.12.1954*, <https://culture.pl/pl/tworca/zofia-nalkowska> [dostęp: 7.08.2018]

Dobrowolski A., 1949, [brak tytułu], MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

Flakowski S., Dróżdż W., 1949, *Sprawozdanie z działalności Koła Mat. Fiz. Studentów W.S.P. w Gdańsku za okres od 25. III. 1948 do 5. V. 1949*; MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

⁵⁶ Wyraz poprawiano na maszynie do pisania.

⁵⁷ Poniżej odręcznie napisano Kurator Koła, wraz z nieczytelnym podpisem.

⁵⁸ Poniżej nieczytelny podpis.

Górski K., 1952, *Wspomnienia pośmiertne: Tadeusz Makowiecki (1900-1952)*, „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, t. 45, http://mazowsze.hist.pl/35/Rocznik_Towarzystwa_Naukowego_Warszawskiego/758/1952/22510/ [dostęp: 7.08.2018].

Grzybowski R., 1998, *Dobór i wymiana kadry nauczycielskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku w latach 1946–1956*, „Rocznik Gdański”, t. 58, z. 2.

Grzybowski R., 2010, *Wyższe szkoły pedagogiczne w Polsce w latach 1946-1956*, wyd. 2 uzupełnione, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

GUS 1950, *Rocznik statystyczny 1949*, R.13 Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, <http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/dlibra/docmetadata?id=14612&from=publication> [dostęp: 8.08.2018].

IPN, 2018, *Biuletyn Informacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciw Narodowi Polskiemu. Katalog*, <https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/38599> [dostęp: 2.08.2018].

Jarecki E., 1949, *Sprawozdanie działalności "Koła Historycznego*, MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

Junes T., 2015, *Student Politics in Communist Poland: Generations of Consent and Dissent*, Lanham: Lexington Books, <https://books.google.pl/books?id=4VnNbgAAQBAJ&pg=PA23&lpg=PA23&dq=Federacja+Polskich+Organizacji+Studenckich+statut&source=bl&ots=RZGNQdYYKr&sig=RfKL-kDlwlxi3EgeY1Z3ep5OCdw&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwjLr4e94cjcAhXLxqQKH5ffAhgQ6AEwB3oECACQAQ#v=onepage&q=Federacja%20Polskich%20Organizacji%20Studenckich%20statut&f=false> [dostęp: 7.08.2018]

Koko E., 2010, *Wydział Historyczny* [w:] A. Paner, A. Kłonczyński (red.), *Uniwersytet Gdański 1970-2010*, Gdańsk: Uniwersytet Gdański.

Kowalczyk J.S. [brak daty], *„Bratnia Pomoc” na Politechnice Gdańskiej w latach 1923–39 i 1945–49. „Jednodniówka” – finał jej działalności (cd.)*, „Czasopism PG” <https://cdn.pg.edu.pl/documents/1152961/1165836/cz7.pdf> [dostęp: 7.08.2018].

Kubinski Z., 1949, *Sprawozdanie z działalności "Koła Polonistów" za okres od X. 1949 r. do 1. V. 1949 r.*, MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

PWN [brak daty] a, *Encyklopedia internetowa PWN*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Makowiecki-Tadeusz;3936508.html> [dostęp: 7.08.2018].

PWN [brak daty] b, *Encyklopedia internetowa PWN*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/lwaskiewicz-Jaroslaw-Leon;3915818.html> [dostęp: 7.08.2018].

PWN [brak daty] c, *Encyklopedia internetowa PWN*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Nalkowska-Zofia;3945544.html> [dostęp: 7.08.2018].

Sochacki W., 1949, *SPRAWOZDANIE z działalności Koła Naukowego przy Wydz. Przyrodniczym*, MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

Sosin S., 1949, [brat tytułu], MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

Sowa A.L., 2003, *Wielka Historia Polski, t.5: Od Drugiej do Trzeciej Rzeczypospolitej (1945-2001)*, Kraków – Warszawa: Fogra – Świat Książki

Sowa A.L., 2011, *Historia polityczna polski 1944–1991*, Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Stowarzyszenie Pokolenie 2010, *Encyklopedia „Solidarności”*, t. 1: *Opozycja w PRL 1976-1989*, Katowice: Stowarzyszenie Pokolenie, http://www.encycol.pl/wiki/Jerzy_Andrzejewski [dostęp: 2.08.2018].

Strefa [bez daty], *Strefa duszy.pl*, <https://sferaduszy.pl/lad-serca-andrzejewski-jerzy,p67041,c> [dostęp: 7.08.2018].

Szwyngwelski, Sochocki W., 1949, *Stan kasy koła naukowego przyrodników przy P.W.S.P.*, MSWwW, syg. 418/317, Warszawa: AAN.

UMK, 1995, *Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945–1994: materiały do biografii*, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika http://www.kpbc.ukw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=25661&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&Ql=7F47FDBB35B00CCA3F15017BE-BFE8EEB-1 [dostęp: 7.08.2018].

Walczak J., 1990, *Ruch studencki w Polsce 1944-1990*, Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich.